

BÚCSÚ DR. ZACHAR JÓZSEFTŐL

Tragikus hirtelenséggel hagyott itt minket a magyar hadtörténet egyik reprezentáns képviselője, Dr. Zachar József ny. ezredes, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum egykori főigazgató-helyettese, a Hadtörténelmi Közlemények volt főszerkesztője, az egri Esterházy Károly Főiskola professzora. Zachar József szakmai felkészültsége és munkássága révén a megújuló magyar hadtörténeti kutatás élvonalához tartozott. Széleskörű műveltsége, kiváló nyelvtudása és filológiai alaposága tette lehetővé, hogy új irányokat jelöljön ki a történeti kutatásban. E sorok szerzője középiskolai diákként és egyetemi hallgatóként olvashatta az *Idegen hadakban* (1984) és a *Franciaország magyar marsallja Bercsényi László* (1987) című munkáit, amelyek meghatározó jelentőségűnek bizonyultak. Később, már magam is a franciaországi magyar emigráció kutatójaként, személyesen is megismerkedtem Zachar Józseffel, és a vele folytatott beszélgetések emléke ma is elkísér. Szakavatott tanácsai, enciklopédikus ismeretei sok segítséget nyújtottak doktori disszertációm, valamint az abból született könyv megírása során. Ez utóbbi bemutatóján természetesen Zachar Józsefet kértem fel a munka méltatására. Ekkorra már a többéves levelezésből és szakmai konzultációból szívélyes kapcsolat alakult ki, amelyet a szakmai villongástól mentes, korrekt tudományos együttműködés jellemezett. Gyakran találkoztunk konferenciákon és tanácskozáson, ahol a rá jellemző katonás pontossággal volt képes a kollégái és a szakma iránti tisztelettel a rendelkezésére álló időt betartva, nagyívű előadásokat tartani a magyar és egyetemes hadtörténet legváltozatosabb témáiról. Jó kapcsolatteremtő képességével a francia hadtörténetírás pápájának számító André Corvisier professzor és a világhírű tudós, Fernand Braudel is a bizalmába fogadta. Zachar József egy olyan korban épített hidat a nyugat-európai és magyar kutatók közösségei között, amikor ez finom szólva nem volt általános. Munkássága révén a határainkon túl is maradandót alkotott. Neki köszönheti az egyetemes hadtudomány például Jeney Lajos Mihály magyar származásának felfedezését, a hazai kutatók pedig a nyugati levéltárakban rejtőzködő magyar vonatkozású gazdag katonai forrásanyagra való figyelmeztetést. Életműve korai távozása ellenére is impozáns és teljes, méltán megérdemli hogy tisztelegjünk előtte.

Dr. Zachar József 1943. október 27-én született Csepelen, ahol az általános iskolai és gimnáziumi tanulmányait végezte. 1961-ben, az országos középiskolai tanulmányi versenyen elért helyezése alapján és jeles érettségi vizsgáját követően, felvételt nyert az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán a történelem–német nyelv és irodalom szakra. E két szakon 1966-ban szerzett középiskolai tanári oklevelet. Ezt követően a Magyar Néphadsereg Egyesített Tisztiskola Pedagógia Tagozatán nyert tanári állást közép- és újkori német irodalomtörténet és a német népismeret tantárgy oktatójaként, amelyet a jogutód Kossuth Lajos Katonai Főiskolán is folytatott. Történelmi képességeinek elismeréséül 1974-ben hadtörténelem főtanárrá nevezték ki.

1975-ben került a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténelmi Intézet és Múzeum állományába tudományos munkatársként, kutatótörténésznek. 1981-ben léptették elő tudományos főmunkatársává, amely minőségében a Hadtörténelmi Osztály megbízott vezetőjeként is tevékenykedett. 1983-ban került hivatásos állományba őrnagyi kinevezéssel, majd a *Hadtörténelmi Közlemények* főszerkesztője lett. 1986-ban alezredesként a Hadtörténelmi Intézet és Múzeumnak az Osztrák Hadilevéltárban működő Állandó Magyar Levéltári Kirendeltsége vezetője lett Bécsben. Ausztriai külszolgálatából 1995-ben tért haza, amikor ezredesként a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum főigazgatójának szaktanácsadó-jává és tudományos helyettesévé nevezték ki, amely tisztséget 1999-ig látott el. 2000. április 3-tól 2003. június 30-ig a Rendőrtiszti Főiskola Rendészeti Vezetőképző, Továbbképző és Kutató Intézet osztályvezető-helyettesi beosztásában tudományszervezőként tevékenykedett. Az 2000/2001-es tanévtől az Esterházy Károly Főiskola oktatója, 2002-től a Modernkori Magyar Történelem Tanszék egyetemi tanára. Jelentős szerepe játszott az egri főiskolai történelmi képzés egyetemi szintre emelésében és a doktori iskola meg alapításában.

Sokrétű értékteremtő munkásságát számos díj és kitüntetés jutalmazta. Honvédségi pályafutása során 24 egység- és magasabb parancsnoki dicséretben, továbbá az évek után járó három Szolgálati Érdemérem és két Tiszti Szolgálati Jel elismerésben részesült. Ezeken kívül tudományos, tudományszervező és oktató munkássága alapján az Osztrák Köztársaság elnöke 1993-ban a Tudomá-

nyos és Művészeti Becsületkereszt, a Nemzetközi Napóleon Társaság 1997-ben Érdemrendje, míg a magyar honvédelmi miniszter ugyancsak 1997-ben a Zrínyi Miklós Díj kitüntetésben részesítette. A Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaságtól 2005-ben elnyerte a Szemere Bertalan Díjat.

Történelmi pályafutása során 21 önálló kötetet, többszáz tanulmányt és cikket publikált. Ezek közül csaknem százat idegen nyelven, külföldi folyóiratokban és periodikákban. A Magyar Tudományos Akadémián megvédett nagydoktori disszertációja, a referenciamunkának számító *Habsburg uralom, állandó hadsereg és magyarság (1683–1792)* a Zrínyi Kiadó kiadásában jelent meg 2004-ben. Ezen kívül az utóbbi években napvilágot látott köteteiben (*Egy az Isten, egy a Nemzet. Írások Jézus-hitű magyar eleinkről.* Heraldika Kiadó, Budapest, 2007., 2. kiad. 2009. ; *A mi huszadik századunk: 1918, 1944, 1956.* Heraldika Kiadó, Budapest, 2007.) a magyarság történelmének nagyobb ívű bemutatására is vállalkozott.

Személyes fájdalom számomra, hogy a legutóbbi időkben körvonalazódni kezdett közös terünk, Jeney Lajos Mihály Portyázó című művének francia nyelvű kritikái kiadását együtt már nem fejezhetjük be, a sors sajnos másként rendelkezett...

Dr. Zachar József a jelenkori magyar hadtörténetírás meghatározó egyénisége és megkérdőjelezhetetlen szakmai tekintélye volt, akinek elhunytát családjá, kollégái és barátai mellett az egész magyar tudományos közélet gyászolja.

Tóth Ferenc